

Kiedy spółdzielnia obowiązana jest poddać się kontroli?

Lustracja - taką bowiem nazwę przewiduje prawo spółdzielcze do działań mających na celu „oczyszczenie” działań spółdzielni od wypaczeń, może być obligatoryjna lub fakultatywna. **Obligatoryjnej kontroli** pod względem **legalności** (zgodności z prawem), **gospodarności** (umiejętności dobrego, oszczędnego gospodarowania) i **rzetelności** (godności zaufania) działania spółdzielnia zobowiązana jest poddać się:

- przynajmniej raz na trzy lata,
- corocznie, gdy jest spółdzielnią w likwidacji,
- corocznie, gdy spółdzielnia jest spółdzielnią mieszkaniową w okresie budowania budynków mieszkaniowych i rozliczania kosztów budowy tych budynków.

Jeżeli spółdzielnia zaniedba ten obowiązek, dokona tego odpowiedni organ z własnej inicjatywy, obciążając spółdzielnię kosztami.

Fakultatywnie lustracji można dokonać:

- na własny wniosek spółdzielni,
- na żądanie walnego zgromadzenia,
- na żądanie rady nadzorczej,
- na wniosek 1/5 członków spółdzielni.

Lustracji może podlegać całość lub część działalności spółdzielni albo tylko jej określone działania.

Kto dokonuje lustracji?

Lustrację zasadniczo prowadzą **związki rewizyjne** w spółdzielniach w nich zrzeszonych. Natomiast jeśli spółdzielnia nie jest zrzeszona w takim związku, zachodzi konieczność dokonania odpłatnego zlecenia lustracji **Krajowej Radzie Spółdzielczej** lub wybranemu związkowi rewizyjnemu. Sam lustrator musi posiadać uprawnienia rewizyjne, nadane przez Krajową Radę Spółdzielczą i dopiero wtedy może być przez związek rewizyjny bądź radę wyznaczony do kontroli. Rada ustala również procedurę prowadzenia rewizji. Lustrator jest zobowiązany **utrzymywać w tajemnicy** wszelkie informacje uzyskane przy okazji kontroli, z pominięciem podmiotów, którym informacje te przekazuje, czyli z pominięciem:

- organów lustrowanej spółdzielni,
- związku rewizyjnego, który lustratora wyznaczył,
- Krajowej Rady Spółdzielczej,
- organów wymiaru sprawiedliwości - w toku procedury przed sądem.

Jeżeli działalność lustratora **naruszy przepisy prawa**, wówczas Krajowa Rada Spółdzielcza może nawet pozbawić go przyznanego mu uprawnienia. Lustratorowi na taką decyzję Rady przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

Jakie są prawa i obowiązki lustratora?

Prawo spółdzielcze uposaża lustratora w rozległe uprawnienia, które są niezbędne do tego, aby należycie mógł przeprowadzić lustrację. Z uprawnieniami tymi związane

są obowiązki organów i pracowników spółdzielni udzielenia wszelkich informacji oraz pomocy. Lustrator jest zobligowany poinformować radę oraz zarząd spółdzielni o rozpoczęciu postępowania lustracyjnego. Lustrator może przeglądać księgi rachunkowe i wszelkie inne dokumenty, może także bezpośrednio zbadać stan majątkowy rewidowanej spółdzielni. Jeżeli pracownicy lub organy spółdzielni nie wypełniają swych obowiązków współpracy z lustrującym i **uniemożliwiają prowadzenie czynności kontrolnych**, może być to poczytane jako rażące i uporczywe naruszenie prawa, co może w efekcie uzasadniać podjęcie uchwały przez związek rewizyjny o postawieniu spółdzielni w stan likwidacji.

Co jest efektem lustracji?

Lustrator z każdej przeprowadzonej czynności obowiązany jest sporządzić **protokół**, który następnie przedkłada radzie i zarządowi spółdzielni. Protokół nie może zawierać ocen działalności spółdzielni czy zaleceń zmierzających do usunięcia uchybień albo niedomagań. Protokół jest dokumentem urzędowym, w którym zarejestrowane są fakty, działania, oświadczenia osób, które dzięki ujęciu w treści protokołu, zyskują moc dowodową. Oczywiście nie przeszkadza to w przeprowadzeniu w ewentualnym procesie przed sądem dowodu przeciw protokołowi.

Protokół jest dokumentem jawnym - na każde żądanie członka spółdzielni jest obowiązana udostępnić mu protokół z lustracji.

Jakie są skutki lustracji?

O sposobie wykorzystania ustaleń zawartych w protokole lustracji oraz wniosków wynikających z tego dokumentu decyduje walne zgromadzenie. Wnioski z przeprowadzonej lustracji powinny być przedstawione walnemu zgromadzeniu na najbliższym posiedzeniu po zakończeniu postępowania lustracyjnego.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jednolity: [Dz. U. 1995 r., Nr 54, poz. 288](#) ze zmianami).